

ПЕДАГОГИКАЛЫК МОНИТОРИНГ ЖОГОРКУ ОКУУ ЖАЙДЫН ОКУУ ПРОЦЕССИН ӨНҮКТҮРҮҮНҮН АЧКЫЧЫ

Албанбаева Ж.О.

И. Арабаев атындагы КМУнун ага окутуучу, Экономика жана Менеджмент Институтунун жетектөөчү адиси
jikintosh77@mail.ru

Аннотация: Жогорку окуу жайдагы педагогикалык мониторингдин объектиси болуп билим берүүдөгү субъекттердин ортосундагы өз ара мамилелердин мүнөзү саналат. Педагогикалык доминанттар бул мүнөзгө түздөн-түз таасир этет. Билим берүүдөгү өз-ара байланыштарда педагогикалык идеялардын көрүнүштөрүн ачуу менен, ал идеяларды бул макалада актуалдаштырып, педагогикалык мониторингдин жүрүшүндө жогорку окуу жайдын билим берүүсү система катары өнүгүүсүнө көмөк көрсөтүү менен, инсандын баалуулук багытын түзүүгө таасир этүүчү мүмкүнчүлүк алабыз.

Өзөктүү сөздөр: педагогикалык мониторинг, ишмердүүлүк, жогорку окуу жай ичиндеги билим берүү, аныктоо, ийгилик, стратегия.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ МОНИТОРИНГ ЗАЛОГ УСПЕШНОСТИ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ВУЗЕ

Албанбаева Ж.О.

Старший преподаватель КГУ им. И. Арабаева, ведущий специалист Института Экономики и Менеджмента
jikintosh77@mail.ru

Аннотация: Объектом педагогического мониторинга вузе является характер взаимоотношений между субъектами образовательной деятельности. Непосредственно на этот характер влияют педагогические доминанты. Выявив признаки проявления педагогических идей в образовательных взаимоотношениях, мы имеем возможность актуализировать эти идеи в данной статье, в ходе педагогического мониторинга и тем самым оказать конструктивное влияние на ценностную ориентацию личности и способствовать развитию вуза как образовательной системы.

Ключевые слова: педагогический мониторинг, деятельность, внутривузовское обучение, диагностирование, успешность, стратегия.

PEDAGOGICAL MONITORING IS THE KEY TO SUCCESS IN THE DEVELOPMENT OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN THE HIGHER EDUCATIONAL PROCESS

Albanbaeva Dz.O.

Senior Lecturer KSU named after Ishenaly Arabaev, leading specialist of the Institute of Economics and Management
jikintosh77@mail.ru

Summary: The object of pedagogical monitoring at the university is the nature of the relationship between the subjects of educational activities. Pedagogical dominants directly influence this character. Having identified the signs of the manifestation of pedagogical ideas in educational relationships, we have the opportunity to update these ideas in this article, in the course of pedagogical monitoring, and thereby have a constructive impact on the value orientation of the individual and contribute to the development of the university as an educational system.

Keywords: pedagogical monitoring, activities, intra-university education, diagnostics, success, strategy

Педагогика илиминде азыркы учурда эң өнүккөнү – билим берүүнүн мазмунун тандоо маселеси, ал эми эң аз изилденип жатканы – педагогикалык системаны башкаруу, атап айтканда, билим берүүнүн сапатын башкаруу. Окуу жайларда ар бир окуу тайпасынын, ар бир студенттин окуусуна, үйрөнүп кетүүсүнө такай көзөмөл кылуу, оңдоолорду киргизүү зарыл.

Студенттердин окуу жетишкендиктерин шайкеш баалоого, мугалимдердин окуу-тарбия иштерине баа берүүгө түзүмдүк курамдардын окуу бөлүмдөрү да, окутуучулар да кызыкдар.

Психологиялык-педагогикалык адабияттарды талдоонун натыйжасында алынган маалыматтарды жалпылап, биз изилдөөбүздө төмөнкү аныктаманы карманабыз: мониторинг – бул педагогикалык системанын ишмердүүлүгү жөнүндө маалыматты уюштуруунун, чогултуунун, сактоонун, иштеп чыгуунун, талдоонун жана таратуунун өзгөчө формасы катары анын абалына үзгүлтүксүз долбоорлорду жүргүзүүнү жана анын өнүгүү жолдорун болжолдоону камсыз кылат.

Педагогикалык мониторинг бир нече багытта жүргүзүлүшү мүмкүн:

- университет ичиндеги башкаруунун иштиктүүлүгү жана таасирдүүлүгү;
- жогорку окуу жайдагы жаңычыл иштин абалы, натыйжалуулугу жана өтүмдүүлүгү;
- илимий-методикалык иштин абалы жана натыйжалуулугу;
- окутуунун сапатынын абалы жана окуу процессин уюштуруу;
- тарбия иштеринин абалы;
- студенттердин дене тарбия жана ден соолук абалы;
- академиялык сабактарга катышуунун деңгээли;
- өнүгүү даражасы жана өсүүнүн абалы, билимдин, көндүмдөрдүн, билүүнүн жана ыктардын сапаты;

-Кыргыз Республикасынын билим берүү кызмат көрсөтүүлөрүнүн сапатына [7] мониторинг жүргүзүү жөнүндө жобону ишке ашыруу боюнча педагогикалык жамааттын ишмердүүлүгү;

-жогорку окуу жайдын ишинин жыйынтыктарын талдоо.

Ошону менен бирге, билим берүүнүн сапатына мониторинг, билим берүү системасындагы окутуунун абалына байкоо жүргүзүү, баалоо жана болжолдоо болуп саналат. Жогорку окуу жайдын ичиндеги мониторинг белгилүү ыкмаларды колдонууну камтыйт.

Жогорку окуу жайдын ичиндеги [1] мониторингдин ыкмалары болуп байкоо, эксперимент, баарлашуу, аныктоо, тесттер, ишмердүүлүктүн продуктуларын талдоо, анын ичинде графикалык жана матрицалык талдоо саналат.

Бул ыкмалар жалпы жана айырмалоочу өзгөчөлүктөргө ээ. Бул милдеттүү түрдө аныктоо максатын коюу, объектти аныктоо, сурамжылоону уюштуруунун шарттарын, сурамжылоо жүргүзүүнүн формалары (жеке, топ) аркылуу ой жүгүртүү, натыйжаларды бекитүү жолдору ж.б.

Көзөмөлдүн ырааттуулугу жөнүндө айта турган болсок, биз Н.Н. Решетниковдун көз карашын колдойбуз [2], ал маалымат алуунун этаптарын атаган: киргизүү, аралык, жыйынтыктоочу.

Биринчи этаптын максаты – студенттердин бул курс боюнча окууга даярдыгынын баштапкы деңгээлин изилдөө. Экинчи этап билим берүү процессинин натыйжалуулугунун азыркы абалын талдоо менен өткөн жылга салыштыруу максатында жүргүзүлөт.

Үчүнчү этап (жыйынтыктоочу) студенттердин кийинки курста окууга даярдыгынын деңгээлин аныктоо, өткөн жылга салыштырмалуу оң натыйжалардын туруктуулугун талдоо жана кийинки курстарда окууга даярдыгынын картасын түзүү максатын коёт.

Жогорку окуу жайдын студенттеринин билим берүү ишмердүүлүгүнө стандарттарды киргизүү окуунун ийгилигинин натыйжаларын баалоого болгон мамиленин өзгөрүшүнө алып келет. Стандарттын түпкү маңызы, студенттерди даярдоого карата анын талаптарынын критикалык мүнөзүн ченөө каражаттарын стандартташтырууну жана стандарттын жетишкендиктерин текшерүүнүн жана баалоонун стандарттык тартибин талап кылат.

Психологиялык-педагогикалык адабияттарда изилденген маалыматтардын негизинде экспериментти уюштурууда төмөнкү деңгээлдеги масштабды түздүк:

- 1) алдыңкы -сыноодон өтүүчүлөр тапшырманы 95 - 100% аткарышат;
- 2) орто - сыноодон өтүүчүлөр тапшырманы 75 - 95% аткарышат;
- 3) критикалык - сыноодон өтүүчүлөр тапшырманы 55 - 75% аткарышат;
- 4) катастрофалык - сыноодон өтүүчүлөр тапшырманы 55%тен төмөн аткарышат.

[2]

Окуунун алдыңкы деңгээли педагогдун ишинин жогорку сапаты жөнүндө айтып турат, анын иш тажрыйбасы жалпыланып, жайылтылууга тийиш.

Окуунун орточо деңгээли топтун ичинде жеке деңгээлдеги көйгөйлөр пайда болгонун билдирет. Окутуучу бул көйгөйлөрдү өз алдынча чече алат.

Окуунун критикалык деңгээли окутуучунун методикалык даярдыгынын жетишсиздигинен кабар берет. Окуу (же окуу-тарбия) иштери боюнча проректордун милдети – бул маселени чечүүнүн жолдорун издөө, методикалык окууну уюштуруу.

Окуунун катастрофалык деңгээли методологиялык проблеманын болушун же окутуучунун квалификациясынын өтө төмөн деңгээлин билдирет.

Биздин изилдөөбүздө, аныктоо иштерин талдоодо, иш-аракеттердин натыйжаларын так жана конкреттүү баалоого мүмкүндүк берген окутуунун ушул деңгээлдеринен пайдаландык. Кылдат талдоо жана баа берүү үчүн аныктоо иштеринин жыйынтыгы конкреттүү жана даана берилиши керек.

Параллелдүү курстарда окутуунун каталарын жана көйгөйлөрүн талдоодо эн маанилүү звено болуп натыйжанын салыштырма анализи саналат, аны институттун окуу бөлүмү жүргүзөт, ал үчүн «Параллдер боюнча аныктоо салыштырма анализи» жыйынды матрицасы толтурулат.

Топ боюнча аныктоо иштеринин жыйынтыгын талдоодо болгондой эле, университет үчүн салыштырма натыйжаларды графикалык түрдө берүү максатка ылайыктуу, бул көйгөйдү баса белгилейт жана “көрүнбөгөн чекиттерди” аныктайт.

Окуу иштери боюнча проректор курамдык бөлүмдөрдүн окуу бөлүмдөрү тарабынан жүргүзүлгөн каталарды талдоонун жыйынтыктарын пайдалануу менен, аларды параллелдүү келтирип, каталардын типологиясы, алардын жыштыгы жана массалык мүнөзү жөнүндө жалпы объективдүү сүрөттү алат. Бул курамдык бөлүмдөрдүн, предметтик усулдук бирикменин окуу-методикалык ишин уюштуруу, ар бир окутуучу менен жекече иш жүргүзүү үчүн негиз болуп кызмат кылат.

Ошентип, мониторингге [5] катышуу менен профессордук-окутуучулук курам олуттуу илимий-изилдөө иштерине тартылат, бул пландаштырылган натыйжаны алууга багытталган маалыматтардын негизинде окуу процессинин башка стратегиясын түзүүгө мүмкүндүк берет.

Студенттердин билим сапатына жогорку окуу жайдын ичиндеги мониторингди уюштуруу жана өткөрүү төмөндөгү методикалык жана технологиялык камсыздоо болгон учурда ишке ашырылган. Окуу-методикалык комплекс төмөнкүлөрдү камтууга тийиш:

1. Аныктоо тестирилөө үчүн көрсөтмө, анын ичинде жалпы жана атайын талаптар.
2. Аныктоо иштеринин жыйынтыгын иштеп чыгуу жана талдоо боюнча окутуучу үчүн көрсөтмө.
3. Студенттер үчүн көрсөтмө.
4. Ар бир студентке топтор боюнча аныктоо иштеринин тексттери.
5. Топтор боюнча «Аныктоочу карта» матрицасы, топтор боюнча «Каталарды анализдөө» матрицасы.
6. Студенттерге иштин тартиби жөнүндө жетекчилик көрсөтмө берүү.

Технологиялык камсыздоо өзүнө аныктоо иштерин уюштурууну жана программаны камтыйт. Аныктоону атайын даярдалган окутуучу гана жүргүзө алат. Ал өзүнүн кесиптик жана жеке сапаттары үчүн белгилүү бир талаптарга жооп бериши керек:

- предметтик жана усулдук компетенттүү болууга;
- эксперименттин максаттарын түшүнүү жана анын идеологиясын сактоо;
- аныктоо материалдардын максаттуулугун жана мазмунун, ошондой эле натыйжаларды иштеп чыгууда компетенттүү болууга;
- аткарылган ишке позитивдүү мотивация түзүүгө, студенттерге көрсөтмө берүүдө жана иштин өзүндө жеке бийликтин, кысымдын элементтерин болтурбоого;
- аныктоо иши эмне үчүн зарыл экенин, анын кадимки контролдон же өз алдынча иштен эмнеси менен айырмаланарын түшүндүрүүгө; анын аныктоо мүнөзүнө басым жасоо;
- студенттерге кандайдыр бир маалымдама материалдарды колдонууга тыюу салынат; жумуш орду бөтөн нерселерден таза болушу керек.

Окуу жылынын ичинде үч жолу жүргүзүлгөн аныктоо иштери жогорку окуу жайда, студенттердин билим сапаты жөнүндө маалымат алуу каражаттары болуп саналат. Милдеттүү программалык материалды өздөштүрүүнүн натыйжаларын этап-этабы менен изилдөө, мониторинг жүргүзүүнүн ажырагыс шарты болуп саналат.

Мониторингдин айырмалоочу өзгөчөлүгү болуп чыныгы иш жүзүндөгү натыйжанын, күткөн жыйынтыкка дал келүүсү жөнүндө маалымат, ошондой эле бул шайкештикти баалоо болуп саналат. Муну 1-таблицадан ачык көрүүгө болот.

1-таблица. Университетте мониторингдин аналитикалык схемасы

Каалаган кырдаал	Түзүлгөн кырдаал
Билим берүү стандарттары	Максаттуу окуу программасы
Университеттин окуу программасы, дисциплиналар боюнча окуу-методикалык комплекстердин мазмуну	Аткарылуучу окуу программасы
Бүтүрүүчүлөрдү даярдоо деңгээлине коюлуучу талаптар	Студенттер тарабынан өздөштүрүлгөн окуу программасы

Ошентип, мониторинг системасын түзүү бүгүнкү күндө билим берүүнү өнүктүрүүнүн актуалдуу маселеси болуп саналат, аны чечүү стихиялуу боло албайт жана убакытты, каржылык, кадрдык, ресурстук чыгымдарды жана максаттуу илимий-изилдөө, эксперименталдык жана уюштуруу иштерин талап кылат. Педагогикалык мониторингди уюштуруу конкреттүү тарбиялык-педагогикалык кырдаалдын өзгөчөлүгүн эске алуу менен мониторингдин ар кандай формаларынын жана ыкмаларынын оптималдуу айкалышын аныктоо жана тандоо менен байланышкан.

Мониторинг, кандайдыр бир иш-аракет же жүрүм-турум режимин сактоо же кайра карап чыгуу боюнча чечимдерди кабыл алуу үчүн негиз болуп, өзү чечим кабыл алуу чөйрөсүнө айланат.

Студенттердин билиминин жана көндүмдөрүнүн сапатын аныктоо билим берүү маселелерин акырындык менен чечүү, өздөштүрүлүп жаткан материалдагы боштуктарды аныктоо жана жоюу, андан кийин окуу процессинин жүрүшүндө оңдоо жана билим берүүнүн мазмунун жана технологиясын болжолдоо үчүн окуунун деңгээлин системалуу түрдө көзөмөлдөөнү талап кылат [3].

Билим берүү ишинин ийгилигинин педагогикалык мониторинги окутуучулардын жана студенттердин ишмердүүлүгүндөгү белгилүү мыйзам ченемдүүлүктөрдү ачып берет, аларды талдоо андан аркы аракеттердин стратегиясын түзүүгө мүмкүндүк берет. Бул студентти билим берүү ишинин объекти катары гана эмес, окуу процессин уюштурууда субъект катары көрсөтүүгө мүмкүндүк берет.

Окуу материалын өздөштүрүүнүн жүрүшүн ыкчам оңдоо максатында педагогикалык мониторинг [4] төмөнкүлөрдү камтыйт:

Дисциплин боюнча билимдин жана көндүмдөрдүн баштапкы деңгээлин аныктоо максатында кирүү контролу;

-студенттерди ай сайын аттестациялоо;

-дисциплинаны үйрөнүүнүн башталышында билим деңгээлин аныктоо максатында кирүү көзөмөлү;

-дисциплинаны аяктагандан кийин учурдагы контролдук иш жана тематикалык көзөмөл;

-1-2 жарым жылдыктын жыйынтыгы боюнча жыйынтыктоочу контроль;

-модулдук-рейтингдик системага ылайык аралык башкаруу;

-табияты боюнча диагностикалоочу жана окуу материалын андан ары өнүктүрүүгө прогноз түзүүчү көзөмөл.

Институтта окуу жылынын ичинде бардык окуу дисциплиналары боюнча 7ден (эгер дисциплина 1 семестрде окулса) 13 аныктоо процедуралары жүргүзүлөт. Ар бир учурда билимди өздөштүрүү көрсөткүчү нормалдуу бөлүштүрүү ыкмасы менен эсептелет. Натыйжаларды талдоо ар бир этаптын көрсөткүчтөрүн салыштырууну, бир катар аягына чейин байкоо жүргүзүүнү, ошондой эле кириш жана чыгаруу көрсөткүчтөрүн салыштырууну камтыйт.

Студенттердин ийгилигинин өзгөрүүсүнүн түрү жазылат.

- Жогорулоо
- Бирдей
- Төмөндөо
- Аныкталбаган

Дисциплиналар боюнча рейтингдер кээ бир чөйрөлөрдө гана артыкчылыкка ээ болгон жана курам рейтингинде жогорку орунду ээлеген студенттерге байкоо жүргүзүүгө мүмкүндүк берет.

Жеке дисциплиналар боюнча билимди өздөштүрүү динамикасынын төмөндөшүнүн себептерин изилдеп, студенттердин 15%ы үчүн билимди өздөштүрүү динамикасынын төмөнкү деңгээлге түшүшү ноябрь жана март айларында болгон; ошол эле мезгилде эки деңгээлге, студенттердин 6% үчүн. Бул ата-энелердин чакыруусу менен студенттик өз алдынча башкаруу топторунун чогулуштарында жана циклдик комиссиялардын кеңейтилген жыйналыштарында бул студенттердин көйгөйлөрүн биргелешип талкуулоого олуттуу себеп болду.

Мындай студенттер түзүмдүк курамдардын жетекчилеринин жана предметтик мугалимдердин өзгөчө көңүл буруу зонасына кирет.

И.Арабаев атындагы Кыргыз Мамлекеттик Университетинин Экономика жана менеджмент институтунун 2021-2022-окуу жылына карата 1-жарым жылдыктын 1, 2, 4-курстарынын студенттеринин билим деңгээлин жогорулатуу боюнча изилдөөлөр жүргүзүлдү, кирүү тестирилөө жыйынтыктарынын жогорку көрсөткүчү:

багыттын аталышы/ профиль	тайпалар	“5”	“4”	“3”	“2”	% жетишкендик	% сапат	орточо балл
Менеджмент, «Каржы менеджменти»	МБ-4-21	2	4	1	1	88%	75%	4,3
Менеджмент, «Каржы менеджменти»	МБ(ФМ)-4-20		4	5	3	75%	33%	4,0
Бизнес-Информатика «Электрондук бизнес»	БИ(ЭБ)-4-18	1	6	3	1	91%	64%	4,1

Мындай студенттер окуунун жогорку деңгээлин көрсөтөт.

Инсан курчап турган чындыктын предмети катары, педагогикалык технология инсанды максималдуу өнүктүрүү максатында, окутуучу тарабынан уюштурулган студенттер менен өз ара аракеттенүү процессиндеги таасирди, илимий негизделген тандоо деп эсептеген авторлордун көз карашын бөлүшөбүз. Биздин көйгөйүбүзгө тиешелүү, педагогикалык технология – ар кандай гуманитардык дисциплиналарды окутуунун теориясынын жана методикасынын анын практикасында колдонулушу бул окутуучу менен студенттин инсандык өзгөчөлүктөрүнүн эң көп түрдүүлүгүнөн улам жекелештирилиши.

Педагогикалык технологиянын маңызы өз ара байланышта болгон жана ички логикага ээ болгон зарыл жана жетиштүү элементтердин системасы аркылуу ачылат. Савельев А. Я. аныктамасы боюнча, мунун структуралык компоненттери, системалык

категория болуп төмөнкүлөр саналат: билим берүүнүн максаттары жана мазмуну, педагогикалык өз ара аракеттенүүнүн каражаттары, анын ичинде мотивация жана окутуунун каражаттары, окуу-тарбия процессин уюштуруу, окуу-тарбия процессинин субъекттери (студент – окутуучу) жана тарбиялык ишмердүүлүктүн натыйжасы.

Башкача айтканда, «педагогикалык окутуу технологиясы» түшүнүгүндө эки деңгээлди ажыратууга болот: илимий маалымат, зарыл практика жана реалдуу билим берүү процесси – уюштуруу, түзүм, колдоо. Бул 1-сүрөттө ачык көрсөтүлгөн.

Корутундулар:

Жүргүзүлгөн изилдөөлөр алдыга коюлган гипотезанын мыйзамдуулугун ырастады жана теориялык жана прикладдык маанидеги бир катар жалпыланган корутундуларды чыгарууга мүмкүндүк берди.

- Рынок экономикасынын шартында кесиптик билим берүүнү өнүктүрүүнүн негизги тенденциялары болуп төмөнкүлөр саналат: кесиптик билим берүү системасынын региондук аспектисин чыңдоо; кесиптик билим берүү мекемелеринин билим берүү чөйрөсүндөгү өзгөрүүлөргө ыкчам жооп кайтаруу зарылдыгы; эмгек рыногунда сапаттуу жана талап кылынган кесиптик билим алууга адамдын керектөөлөрүн толугу менен канааттандыруу [6].
- Билим берүүнүн сапаты – билим берүү ишинин процессин жана натыйжасын баалоо индикаторлорунда жана критерийлеринде чагылдырылган билим берүүнүн системалуу мүнөздөмөсү, анын негизинде билим берүү ишинин реалдуу процессинин жана натыйжасынын шайкештик даражасын баалоо жүргүзүлөт. идеалдуу моделге, билим берүү стандартына же күтүлгөн натыйжага салыштырмалуу жүзөгө ашырылат. Бул аныктама төмөнкү көрсөткүчтөр менен мүнөздөлөт: толуктук, терендик, эффективдүүлүк, ийкемдүүлүк.

Педагогикалык мониторинг системалуу түрдө, биринчи кезекте окуу этаптары жана куралдары боюнча уюштурулушу керек.

Аны И.Арабаев атындагы [9] Кыргыз Мамлекеттик Университетинин Экономика жана башкаруу институтунда уюштуруу үчүн төмөнкү шарттар аткарылышы керек:

башкаруу системасын анын негизги түрлөрү боюнча ишке ашыруу: учурдагы, тематикалык, аралык, этаптык, жыйынтыктоочу.

- көзөмөлдөөнү жана текшерүүнү уюштуруу, көзөмөлдүн үзгүлтүксүздүгүн жана мезгилдүүлүгүн камсыз кылуу.
- эсептегичтерди апробациялоо жана андан кийин билимде аныкталган кемчиликтерди оңдоо.

Мунун негизинде И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин Экономика жана менеджмент институту [8] тарабынан мониторинг системасы иштелип чыккан, ага төмөнкүлөр кирет:

- дисциплинаны үйрөнүүнүн башталышында билим деңгээлин аныктоо максатында кирүү көзөмөлү;
- дисциплинаны аяктагандан кийин учурдагы сынактар жана тематикалык көзөмөл;
- 1-2 жарым жылдыктын жыйынтыгы боюнча жыйынтыктоочу көзөмөл;
- модулдук-рейтингдик системага ылайык аралык башкаруу;
- жыйынтыктоочу көзөмөл.

Билим берүүнүн сапатын көзөмөлдөө [10] педагогикалык эсептөөлөрдүн объективдүү методдорун талап кылат. Педагогикалык мониторинг окуу процессин башкаруунун жана көзөмөлдөөнүн каражаты катары окутуучуга окуунун даражасына же деңгээлине үзгүлтүксүз системалуу байкоо жүргүзүү аркылуу, окуу материалын өздөштүрүү деңгээли боюнча кайтарым байланышты камсыз кылат.

Инновациялык ишмердүүлүктүн контекстинде педагогикалык мониторинг билим берүү процессинин системасындагы механизм болуп калышы мүмкүн, ал студенттерди стимулдаштырат, активдештирет, өнүктүрөт жана аларга көбүрөөк эркиндикти жана жоопкерчиликти берүү менен байланышкан.

КОЛДОНУЛГАН АДАБИЯТТАРДЫН ТИЗМЕСИ

1. **Вершинин М.А., Сердюкова О.В.** Студенттердин билим сапатына университет ичиндеги мониторингдин теориялык негиздери Саратов мамлекеттик агрардык университетинин жарчысы. *Н.И. Вавилов.* - 2007. - № 1. - С. 91-92.

2. **Сердюкова О.В.** Университет ичиндеги мониторингди уюштуруу студенттердин билим сапатын жогорулатуунун фактору катары // Россиянын ИИМнин Москва университетинин жарчысы. - 2007 - № 6. - 126-б.

3. **Алексеев Н.А.** Окуучуга багытталган окуу концепциясы, 1999-ж.

4. **Беспалько В.М.** Билим берүүнүн сапатына мониторинг – билим берүүнү башкаруунун каражаты, 1996-ж.

5. **Кукуев А.И.** Окуучулардын окуусунун педагогикалык мониторинги, 1997-ж.

6. **Кукуев А.И.** Окуучулардын окуусун көзөмөлдөө билим берүүнү башкаруунун каражаты болуп саналат.

7. *И.Арабаева атындагы КМУнун сапат саясаты*

8. <http://www.arabaev.kg/>, <avn.arabaev.kg> *портал*

9. *Кардарлардын канааттануусун баалоо жөнүндө жобо. КМУ аларды. И.Арабаева 2015.*

10. *И. Арабаев атындагы КМУнун “Мугалим студенттердин көзү менен” социологиялык изилдөөсү жөнүндө жобо.*